

**Απολογισμός Προέδρου Ένωσης Προφορικής Ιστορίας (Κύπρου), κ. Χάρη Αλεξάνδρου, για
το 2022 στη Γενική Συνέλευση της 14ης Ιανουαρίου 2023**

Αγαπητά μέλη,

Σας καλωσορίζω στην πρώτη Γενική Συνέλευση της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας Κύπρου. Σας ευχαριστώ που αφιερώνετε από τον πολύτιμο σας χρόνο αυτού του Σαββατιάτικου πρωινού για να στηρίξετε την Προφορική Ιστορία.

Στα τέλη του 2018 σε συνομιλία με τον κ. Καζαμία είχα προτείνει να δημιουργήσουμε ομάδα Προφορικής Ιστορίας, έχοντας εντυπωσιαστεί από τη έργο που επιτελούν οι ομάδες Προφορικής Ιστορίας στην Ελλάδα. Η απάντηση του κ. Καζαμία ήταν ότι επί του ιδίου θέματος είχαν μιλήσει με την Ιλιάννα και την Ιωάννα. Οι παράλληλες συζητήσεις σε φιλικό επίπεδο για την ανάγκη δημιουργίας μια συγκροτημένης ομάδας η οποία θα ασχολείτο με τη συλλογή μαρτυριών με σκοπό τη διάσωση ψηφίδων ιστορίας της Κύπρου, τελικά συνέκλιναν.

Η πρώτη διερευνητική, συντονιστική συνάντηση διεξήχθη, στις 9 Δεκεμβρίου 2019. Στη συνέχεια συναντηθήκαμε στις 22 Φεβρουαρίου 2020 και εν μέσω πανδημίας, 10 Ιουλίου και 31 Αυγούστου. Σε αυτές τις συναντήσεις μεταξύ άλλων αποφασίστηκε η ΕΠΙΚΥ να πραγματοποιήσει την πρώτη της εκδήλωση.

Σε συνεργασία με το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, στο πλαίσιο των Επιστημονικών Συναντήσεων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας ο Λάμπρος Καούλλας κι εγώ παρουσιάσαμε μεθοδολογικά ζητήματα της Προφορικής Ιστορίας στη διάλεξη με τίτλο «Μέθοδος προφορικής ιστορίας: θεωρία και εμπειρική προσέγγιση». Το Colloquium πραγματοποιήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 2020 σε μια γεμάτη αίθουσα στην Πανεπιστημιούπολη.

Επόμενο στάδιο ήταν να συγκροτηθεί ένα προσωρινό διοικητικό συμβούλιο για καλύτερο συντονισμό. Κάτι που έγινε στα γραφεία του Τμήματος στην Καλλιπόλεως στις 14 Νοεμβρίου 2020.

Οι παρευρισκόμενοι στη συνάντηση αποφασίσαμε να δώσουμε νομική υπόσταση στο εγχείρημα. Με τη βοήθεια αρχικά της Αναστασίας Χάματσου και κατόπιν του Δημήτρη Παπαπολυβίου τον οποίον ενέπλεξε ο Μιχάλης Σταυρή, δημιουργήσαμε καταστατικό, με τη βοήθεια της Έλλης Μόντη δημιουργήσαμε λογότυπο, συμπληρώσαμε τα απαραίτητα έγγραφα, πήραμε υπογραφές από Ιδρυτικά μέλη και τα υποβάλαμε στον Έφορο Σωματείων. Η έγκριση, μετά από απαντωτά τηλέφωνα και επί τόπου επισκέψεις, τελικά δόθηκε στις 24 Απριλίου 2022. Η εγγραφή μας ως Σωματείο θεωρώ ότι είναι ουσιαστική γιατί κατοχύρωσε και νομικά την Ένωση και μας έδωσε τη δυνατότητα να αναλαμβάνουμε ερευνητικά προγράμματα.

Η επόμενη δραστηριότητα, πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2021 και αφορούσε δύο συναντήσεις επιμόρφωση ομάδας της ΕΠΙΚΥ στη δημιουργία ντοκιμαντέρ μικρού μήκους. Την επιμόρφωση διεξήγαγε ο Οργανισμός Α.Ε.Ι. AUDIOVISUAL FORUM. Ως απότοκο της επιμόρφωσης δημιουργήθηκε το ντοκιμαντέρ «Κουρούκλες, 1974» στο οποίο η ομάδα της ΕΠΙΚΥ αποτύπωσε μέσα από τις μαρτυρίες τριών γυναικών από το κατεχόμενο Κάρμι, τον τρόπο με τον οποίον βίωσαν την τουρκική εισβολή. Το ντοκιμαντέρ προβλήθηκε στο πλαίσιο του 4ου Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού και Ιστορικού Ντοκιμαντέρ Κύπρου (AEI 2021 Film Festival) στις 14 Νοεμβρίου 2021 και απέσπασε θετικές κριτικές. Στο πλαίσιο του 5ου Φεστιβάλ η ΕΠΙΚΥ, με την ουσιαστική δουλειά της Ιωάννας Αλεξάνδρου, συμμετείχε με το ντοκιμαντέρ «Σκιές στο οδόφραγμα» το οποίο προβλήθηκε στις 12 Νοεμβρίου 2022 και αναδεικνύει τα δραματικά βιώματα των εγκλωβισμένων.

Στις 8 Μαρτίου 2022 με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας η Ένωση Προφορικής Ιστορίας Κύπρου και το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου έδωσαν βήμα στις γυναίκες που βίωσαν ή βιώνουν έως σήμερα, ως πρώτη και δεύτερη γενιά, τις συνέπειες της εισβολής, σε εκδήλωση με θέμα «Προφορικές Μαρτυρίες: Η Γυναίκα στο 1974. Πόνος, μνήμη, συνείδηση». Στην εκδήλωση κατέθεσαν τη μαρτυρία τους οι Μαρία Χριστοδούλου με θέμα «Μεγαλώνοντας με την απουσία του Αγνοούμενου πατέρα», η Έλενα Κοτσιεγκά η οποία ανέπτυξε το θέμα «Το βίωμα του εγκλωβισμού ή Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» και η Καλλιόπη Πρωτοπαπά, η οποία μίλησε με θέμα «Καταγράφοντας τη (γυναικεία) μνήμη των κατεχομένων». Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο βιβλιοπωλείο Καφεαναγνωστήριο «Το Έρμα».

Στις 9 Μαΐου 2022 η ΕΠΙΚΥ συνδιοργάνωσε με τον Σύνδεσμο Αιχμαλώτων Πολέμου 1974 εκδήλωση στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στην εκδήλωση, το μέλος της ΕΠΙΚΥ, Άγγελος Φιακάς, παρουσίασε θέμα στηριγμένο στην έρευνά του με τίτλο «Οδοιπορικό αιχμαλωσίας 1974: Σύλληψη-συνθήκες κράτησης στις τουρκικές φυλακές-επιχειρήσεις ανταλλαγής αιχμαλώτων» ενώ στη συνέχεια έγινε προβολή του ντοκιμαντέρ «Αιχμάλωτοι μιας προδοσίας».

Στις 24 Σεπτεμβρίου 2022 συμμετείχαμε με δικό μας περίπτερο στο 6^ο Φεστιβάλ Νέων 2022 που πραγματοποιήθηκε στο πάρκο Ακροπόλεως στη Λευκωσία. Κατά τη διάρκεια του Φεστιβάλ είχαμε την ευκαιρία να γνωστοποιήσουμε στο κοινό την ύπαρξη της ΕΠΙΚΥ, να ενημερώσουμε για τη σημασία της Προφορικής Ιστορίας και να προβάλουμε τη δραστηριότητα της ΕΠΙΚΥ.

Στις 7 Οκτωβρίου 2022 η ΕΠΙΚΥ συμμετείχε σε εκδήλωση που διοργάνωσαν οι Σελίδες Ιστορικής Μνήμης και Αναπαράστασης στην οποία κατέθεσαν τις μαρτυρίες τους πολεμιστές που υπερασπίστηκαν την περιοχή Αγίου Κασσιανού στη Λευκωσία.

Παράλληλα με τις προαναφερθείσες εκδηλώσεις, η ΕΠΙΚΥ προσκλήθηκε να πραγματοποιήσει επιμορφωτικό σεμινάριο για την Προφορική Ιστορία στο Τμήμα Καλών

Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Το Σεμινάριο διεξήχθη σε τρεις συναντήσεις, στις 16 και 23 Μαρτίου και 6 Απριλίου. Στην πρώτη συνάντηση παρουσίασαν το θεωρητικό υπόβαθρο της Προφορικής Ιστορίας ο κ. Γιώργος Καζαμίας, ο Λάμπρος Καούλλας και ο Ανδρέας Χριστοφή ενώ στη δεύτερη συνάντηση οι Αναστασία Χάματσου, Ιλιάνα Κουλαφέτη και Ιωάννα Αλεξάνδρου ανέπτυξαν πρακτικά ζητήματα στη διαδικασία της καταγραφής της Προφορικής Ιστορίας. Η τρίτη συνάντηση διεξήχθη ως βιωματικό σεμινάριο υπό την επίβλεψή μου.

Η δραστηριότητα της ΕΠΙΚΥ προκάλεσε το ενδιαφέρον των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Έτσι, στις 21 Δεκεμβρίου 2021, ο κ. Καζαμίας, η Ιλιάνα κι εγώ φιλοξενηθήκαμε στην τηλεοπτική εκπομπή του Λουκά Χάματσου, «Εμείς κι ο κόσμος μας». Κατά τη διάρκεια της μιας ώρας προβάλαμε το έργο της ΕΠΙΚΥ και συζητήσαμε για την Προφορική Ιστορία στην Κύπρο, ενώ προβλήθηκε και το ντοκιμαντέρ «Κουρούκλες 1974».

Στις 27 Δεκεμβρίου 2022 ο Ανδρέας Χριστοφή κι εγώ φιλοξενηθήκαμε στη ραδιοφωνική της Λίτσας Μαυρίδου «Η ώρα του Εθνοφρουρού». Προβάλαμε και πάλι το έργο της ΕΠΙΚΥ και συζητήσαμε για την Προφορική Ιστορία και τον τρόπο διαχείρισης της μνήμης.

Πέρα από τις εκδηλώσεις, τα επιμορφωτικά σεμινάρια και τις παρουσιάσεις στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, η ΕΠΙΚΥ ξεκίνησε να πραγματοποιεί του σκοπούς της, οι οποίοι, σύμφωνα με το καταστατικό είναι, μεταξύ άλλων η προώθηση της προφορικής ιστορίας ως έγκυρης μεθόδου καταγραφής και ερμηνείας της της πρόσφατης ιστορίας και της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας καθώς και να ενθαρρύνει την καταγραφή αφηγήσεων ζωής.

Σε αυτό το πλαίσιο θεωρούμε ουσιαστική συμβολή στην ιστορική έρευνα, την ανάληψη εκ μέρους της ΕΠΙΚΥ, δύο ερευνητικών προγραμμάτων.

Το πρώτο ανατέθηκε από τον Σύνδεσμο Αιχμαλώτων Πολέμου 1974 στην ΕΠΙΚΥ και αποσκοπεί στην καταγραφή των βιωμάτων αιχμαλώτων από τους Τούρκους. Ο Σύνδεσμος παραχώρησε στην ΕΠΙΚΥ κατάλογο 22 ονομάτων και οι ερευνητές της ΕΠΙΚΥ ανέλαβαν να καταγράψουν τις μαρτυρίες των συγκεκριμένων ατόμων. Το ερευνητικό πρόγραμμα ξεκίνησε στις 7 Ιανουαρίου 2022 με υπογραφή συμβολαίου μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών και αναμένεται να ολοκληρωθεί τις επόμενες εβδομάδες με υποβολή εκ μέρους της ΕΠΙΚΥ του υλικού στον Σύνδεσμο.

Το δεύτερο ερευνητικό πρόγραμμα που ανέλαβε η ΕΠΙΚΥ, ανατέθηκε από το Σωματείο 251 Τάγμα Πεζικού 1974 και αποσκοπεί στην καταγραφή των βιωμάτων των ανδρών του 251 Ταγματος Πεζικού της Κερύνειας, κατά την εισβολή του 1974. Ο Σύνδεσμος παρέδωσε στην ΕΠΙΚΥ κατάλογο με περίπου 130 πληροφορητές από τους οποίους οι ερευνητές θα πάρουν μαρτυρίες και θα τις επεξεργαστούν σύμφωνα με τη

μεθοδολογία της Προφορικής Ιστορίας. Το συμβόλαιο με το Σωματείο 251 ΤΠ υπεγράφη στις 26 Μαΐου 2022 και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Μάιο του 2024.

Τέλος, αναφέρουμε ότι βρίσκονται στα σκαριά ακόμη δύο ερευνητικά προγράμματα. Σχετικά με το πρώτο, από τις 21 Οκτωβρίου 2021 η ΕΠΙΚΥ βρίσκεται σε επαφές με το Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας το οποίο έχει προτείνει στην Ένωση έναρξη ερευνητικού προγράμματος με σκοπό τη δημιουργία αρχείου Προφορικής Ιστορίας της Κυπριακής Διπλωματίας. Όπως έχουμε ενημερωθεί στην τελευταία συνάντηση, έχει εγκριθεί το σχετικό κονδύλι και αναμένεται η έναρξη του ερευνητικού προγράμματος.

Το δεύτερο ερευνητικό πρόγραμμα που αναμένεται να ξεκινήσει θα είναι σε συνεργασία με το Ίδρυμα Απελευθερωτικού Αγώνα ΕΟΚΑ και θα αφορά την καταγραφή μαρτυριών από κοινότητες σχετικά με τη συνεισφορά τους στον απελευθερωτικό μας αγώνα.

Κλείνοντας τον απολογισμό του προσωρινού ΔΣ της ΕΠΙΚΥ αισθάνομαι ικανοποιημένος, γιατί στα τρία χρόνια που διέρρευσαν από την 9η Δεκεμβρίου 2019, όταν συναντηθήκαμε για πρώτη φορά, μέχρι σήμερα, έχουμε καταφέρει πολλά. Περισσότερα από όσα θα μπορούσαμε να φανταστούμε όταν ξεκινούσαμε το εγχείρημα. Αυτό κατά την άποψή μου καταδεικνύει κάτι. Ότι τα μέλη της ΕΠΙΚΥ δεν φείδονται χρόνου και κόπου προκειμένου να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες και ταυτόχρονα να διεξαγάγουν έρευνα. Πραγματικά πιστεύω ότι τα μέλη της ΕΠΙΚΥ έχουν συγκροτήσει μια συντονισμένη ομάδα της οποίας ο ενθουσιασμός, η αίσθηση του κοινού σκοπού και της συνεργασίας είναι παροιμιώδης.

Διά της παρούσης αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά όσους και όσες έχουν εμπλακεί με τον οποιονδήποτε τρόπο σε δράσεις της ΕΠΙΚΥ. Όσους και όσες συνεργάστηκαν και αφιέρωσαν από τον λιγοστό ελεύθερό τους χρόνο για να αναδειχθεί η ανάγκη καταγραφής της ζωντανής ιστορίας της πατρίδας μας. Όσους και όσες αρέσκονται να κρυφοκοιτάζουν στο μπαούλο με τον θησαυρό της μνήμης και μετουσιώνουν αυτό το πάθος τους σε ενέργεια που διοχετεύεται μέσα από τις δραστηριότητες της ΕΠΙΚΥ.

Ιδιαίτερα όμως οφείλω να ευχαριστήσω τον κ. Καζαμία, τον Λάμπρο, την Ιλιάννα, την Αναστασία, τον Ανδρέα και την Ιωάννα για τις ατελείωτες ώρες των συνεδριάσεων που είχαμε σχεδόν κάθε μήνα, που αποτέλεσαν τη ραχοκοκαλιά της ΕΠΙΚΥ σε αυτά τα πρώτα χρόνια ύπαρξης αλλά έντονης παρουσίας και, για να χρησιμοποιήσω έναν ναυτικό όρο, που τραβήξαν κουπί για να πάει η ΕΠΙΚΥ μπροστά.

Η δράση της ΕΠΙΚΥ όπως εκτέθηκε πιο πάνω δείχνει ότι η Προφορική Ιστορία στην Κύπρο αποτελεί πεδίο εύφορο και ανεξερεύνητο με μεγάλες προοπτικές έρευνας. Εδώ οφείλει να στηριχτεί το νέο ΔΣ για να εδραιώσει τον ρόλο της ΕΠΙΚΥ στην ιστορική έρευνα στην Κύπρο. Να διευρύνει τον κύκλο των ερευνητών και συνεργατών για να μπορεί να

αναλάβει επιπλέον ερευνητικά έργα χωρίς να επιβαρύνει τους υφιστάμενους ερευνητές και να εγγραφεί ως Ερευνητικό Κέντρο ώστε να μπορεί να αποκτήσει περισσότερο κύρος και να εμπλακεί σε διεθνή έρευνα.

Παρακαλώ την Ταμία μας, την κυρία Αναστασία Χάματσου, να παρουσιάσει τον οικονομικό απολογισμό.